

NÂZİM HİKMET

FRANSA'DA NAZİM HİKMET

Nedim GÜRSEL

Nâzım Hikmet Fransa'da yeniden ilgi uyandırmaya başladı. Özellikle genç sanatçılar, büyük Türk şairinin yaratını tiyatroya uyarlamak, şiirlerinden bazılarını bestelemek için neredeyse birbirleriyle yarışa girecekler.

Orhan Veli daha 1950'lerde «Yaprak» dergisinde yayımlanan «Nâzım Hikmet Meselesi» adlı yazısında Nâzım'ın Avrupa'da tanınan tek şairimiz olduğunu, ne var ki onu benimsemek şöyle dursun düşünce ve inançları yüzünden hapislerde süründürdükümüzü söylüyor, bir Türk şairine bizden çok Avrupalıların sahip çıkmasına şaşıyordu. Bugün de üç aşağı beş yukarı aynı durum söz konusu. Gerçi Nâzım yıllar sonra kendi dilinde, o çok sevdiği Türkçesinde basılıp genç kuşaklarca okunabildi ama, kitapları da her fırsatta toplatıldı; adı öbür devrimci yazarlarla birlikte okul kitaplarından silinmek istendi. Oysa bugün Nâzım Hikmet Fransa'da çocuklar için hazırlanan antolojilerde bile yer alıyor. Geçen yıl yayımlanan böyle bir antolojide okul çağındaki Fransız çocukları,

Dünyayı verelim çocuklara hiç değilse bir günlüğüne / Allı pullu bir halon gibi verelim oynasınlar / Oynasınlar türküler söyleyerek yıldızların arasında,

dizelerini severek, kardeşlik, arkadaşlık aşkını küçük yüreklerinde duyarak okudular.

Nâzım Hikmet'in şiirlerinin okul kitaplarına girmesi, yapıtlarından uyarlanan tiyatro gösterilerinin büyük kalabalıklara ulaşması yalnızca Fransa'da yaşayan Türkler için değil, hepimiz adına sevindirici bir olay. Aragon daha 1936 yılında şairimizi «Commune» dergisinde tanıtmış, «Taranta Babu'ya Mektuplar» dan örnekler yayımlamıştı. Bu girişiminden ne denli gurur duyduğunu şairin onuncu ölüm yıldönümüne gönderdiği bir mesajdan anlıyoruz. «Kendi ülkesi dışında Nâzım'ın şiirlerini ilk kez yayımlamış olmanın mutluluğunu, övünçünü hâlâ içimde taşıyorum» diyor Aragon bu mesajında. (Europe, Nâzım Hikmet, E.F.R. Paris, 1974).

(Devamı 9. Sayfada)

20-3-76

Fransa'da Nazım Hikmet

(Baştarafı 5. sayfada)

1938 yılında hapse girince uzun süre sesini duyuramadı Nâzım, ama durmadan, dinlenmeden çalışarak en önemli yapıtlarını bu dönemde verdi. 1950'de şairi hapisten kurtarmak için bütün dünyada bir kampanya başlatılınca, Fransız şair ve yazarları da öbür namuslu aydınlar gibi Nâzım'ın yanında yer aldılar. Aragon'un da içinde bulunduğu Tristan Tzara başkanlığındaki komite, bir şairin düşünceleri yüzünden on iki yıldır zindanda tutulmasını o zamanki Türk hükümeti nezdinde protesto edip, Nâzım'ın bir an önce özgürlüğüne kavuşturulmasını istedi. İlerici basında şair üstüne yazılar, haberler çıktı; şiirlerinden örnekler çevrildi. Hatta bu dayanışmayı desteklemek amacıyla, «Açlık Grevinin Beşinci Gününde» adlı şiirini doğrudan doğruya Fransızca yazdı Nâzım. Hapisten çıktıktan sonra, sürgündeyken, sanatçının yapıtları birbiri ardısıra Fransızca'ya çevrilmeye, özellikle devrimci çevrelerde ilgi uyandırmaya başladı. E.F.R. yayınevi şiirlerinden önemli bir seçmeyle «Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim»i «Romantikler» adı altında yayımladı. Bunun hemen ardından Sartre'in yönettiği «Les Temps Modernes» dergisinde çıkan «İvan İvanoviç Gerçekten Yaşadı mı?» adlı piyesi tartışmalara yol açtı. Fransız Komünist Partisinden ayrılan Claude Roy, Maxime Rodinson gibi aydınlar bürokrasiyi eleştirirken kendilerine Nâzım'ı örnek aldılar. Maspero yayınevinin iki yıl önce «Memleketimden İnsan Manzaraları» ve «Kemal Tahir'e Mektuplar»ı yayımlamasıyla da sairimiz orta Fransız okuruna, taşradaki aydınlara dek ulaştı. Fransa ölçülerine göre çok pahalı olmalarına karşın bu iki kitabın kısa zamanda tükenmesi Nâzım'ın gördüğü ilginin başlıca kanıtı olsa gerek. Şairimizin bunca önemsenip sevilmesinde Europe dergisinin «Nâzım Hikmet Özel Sayısı»yla Münevver Andaç'ın özenli, titiz çevirilerinin de önemli bir payı vardı kuşkusuz.

Bugün Fransa'da hemen her yerde Nâzım Hikmet adına raslamak mümkün. Geçen yıl Lyon kentinin Venitieux adlı işçi semtinde açılan bir sağlık evine ünlü şairimizin adı verildi. «Akrep Gibisin Kardeşim» şiiri Yves Montand'ın hâlâ dilinde. Yakında Fransa turnesine çıkacak olan gençlerden kurulu bir müzik topluluğu Normandiya'nın küçük bir kentinde sanatçımızın şiirlerini besteliyor. Paris Üniversitesindeyse, türkoloji Profesörü Louis Bazin ve karşılaştırmalı edebiyat profesörü ünlü yazar Eieemble'in yönetiminde, Nâzım Hikmet'le ilgili iki tez çalışması tamamlandı. Bunlardan ilki şairin politik bilinçlenme sürecini, ikincisi halk ve divan edebiyatlarının Nâzım Hikmet şiirinde çağdaş acıdan nasıl özümleendiğini irdeliyor. Artık, küçük kentlerin halk tiyatrolarından Sorbonne Üniversitesine, işçi kantinlerinden E.F.R. Maspero gibi büyük yayınevlerine dek Nâzım Hikmet'in Fransa'da her geçen gün biraz daha yaygınlaştığını sevinerek söyleyebiliriz.

Kişisel Arşivlerde İstanbul Belleği
Taha Toros Arşivi

• 0 0 1 8 0 4 2 0 1 6 •